

มุมมองเกี่ยวกับกระบวนทัศน์ใหม่ของศาลเยาวชน

โดย อุกฤษ สุภาพ
ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดเพชรบูรณ์
แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน
วันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๙ ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๑๐๓๒๑

คำว่า 'กระบวนทัศน์ใหม่' (New Paradigm) หรือโลกทรรศน์ใหม่ เป็นกรอบแนวคิดที่ศาลเยาวชนจะนำมาใช้กับกระบวนการปรับปรุง แก้ไข ฟันฟู ผู้กระทำผิด โดยให้ศาลปรับเปลี่ยนวิธีการพิพากษาให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของตัวผู้กระทำผิดมากขึ้น กล่าวคือ ให้มีการปรับปรุง ฟันฟู เขียวขา ผู้กระทำผิดก่อนพิพากษา ซึ่งอาศัยอำนาจตามมาตรา ๙๕ แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแต่เดิมนั้น การพิพากษาจะเน้นการปรับปรุง แก้ไข ฟันฟู ผู้กระทำผิดหลังคำพิพากษาเป็นสำคัญ ผู้เขียนเห็นว่าการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้นั้นควรจะต้องใช้อย่างระมัดระวัง เนื่องจากแนวคิดในลักษณะของการปรับปรุง แก้ไข ฟันฟู ผู้กระทำผิดก่อนมีคำพิพากษานั้น ควรจะนำมาใช้กับผู้กระทำผิดเฉพาะความผิดที่รุนแรงน้อย หรือผู้กระทำผิดความผิดอายุน้อยๆ เช่น อายุไม่เกิน ๑๕ ปี เป็นต้น เพราะถ้านำมาใช้กับคดีอาญาประเภทอื่น ๆ ด้วย เช่น คดีอาญาประเภทรุนแรงมาก หรือคดีอุกฉกรรจ์ เป็นต้น จะทำให้คำพิพากษาของศาลขาดความศักดิ์สิทธิ์ ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษในทางอาญาได้

สำหรับแนวคิดในการลงโทษทางอาญานั้น มีกรอบแนวคิดที่สำคัญ คือ การกำหนดโทษของศาลควรจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญาที่สำคัญ ๔ ประการประกอบกันคือ

๑. วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อทดแทน มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้กระทำผิดและสังคม ดังนั้นโทษควรจะต้องให้ได้สัดส่วนกับการกระทำ ความผิดเป็นสำคัญ จึงจะทำให้สังคมและผู้เสียหายยอมรับได้ เช่น ในคดีอาญาที่มีความรุนแรงมาก ควรจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อทดแทนเป็นสำคัญก่อน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความยุติธรรมซึ่งเป็นความต้องการในอันดับแรก และเป็นสิ่งที่มีคุณค่าของสังคมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของทุกคน

๒. วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อป้องกัน มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งให้ผู้กระทำผิดเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก และในขณะที่เดียวกันก็เพื่อข่มขู่ยับยั้งไม่ให้บุคคลอื่นเอาเยี่ยงอย่างด้วย ดังนั้น โทษควรจะต้องไม่หนักหรือเบาเกินไป กล่าวคือ โทษควรจะต้องลงให้มีความเหมาะสม ไม่น้อยกว่าผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับ เพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดคิดที่จะเสี่ยงให้

จุฬารัตน์ ยะปะนัน นิติกร กลุ่มงานพัฒนา
กฎหมาย สำนักกฎหมาย รวบรวม.

การกระทำผิดขึ้น เช่น หากผู้กระทำผิดลักทรัพย์ มาสิราคาเป็นจำนวน ๕,๐๐๐ บาท การลงโทษปรับ ก็ไม่ควรจะน้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท ถ้าปรับต่ำไปจะทำให้ผู้กระทำผิดเสี่ยงที่จะทำผิดขึ้นได้ เพราะผู้กระทำผิดอาจคำนวณถึงผลดีผลเสียแล้ว และเห็นว่าได้รับประโยชน์มากกว่าโทษที่จะได้รับจึงคิดที่จะกระทำผิดขึ้น เป็นต้น

๓. วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อปรับปรุง แก้ไข ฟันฟู มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อปรับปรุง แก้ไข ผู้กระทำผิดให้เป็นคนดี ไม่หวนกลับไปกระทำผิดขึ้นอีก ดังนั้น การลงโทษควรจะต้องใช้ระยะเวลาในการปรับปรุงแก้ไขให้เพียงพอ ถ้าระยะเวลาไม่เพียงพอแล้ว ก็ไม่อาจปรับปรุงแก้ไขให้กลับตัวเป็นคนดีได้ เช่น การจำคุกในระยะเวลาล้นๆ นั้น ไม่อาจปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดได้ จึงได้นำวิธีการอื่นๆ เช่น การคุมความประพฤติ หรือการฝึกอบรมมาใช้แทน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการฝึกอบรมจะต้องนำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดไปควบคุมที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนก็ตาม แต่ก็เป็นการลงโทษอย่างหนึ่ง ในวิธีการ ปรับปรุงแก้ไข บำบัด ฟันฟู ผู้กระทำผิดให้เป็นคนดี ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการลงโทษ ดังนั้น การที่ศาลใช้ดุลพินิจเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งไปฝึกอบรมที่สถานพินิจนั้น จึงเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องตามมาตรา ๘๒ แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยการที่ศาลมุ่งคำนึงถึงปรัชญาต่อการปรับปรุงแก้ไข บำบัด ฟันฟู มากกว่าการลงโทษแล้ว ถึงแม้ว่าการส่งไปสถานพินิจ จะต้องควบคุมตัวไว้ก็ตาม แต่ก็เป็นที่ศาลเห็นว่าเหมาะสมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิดได้ เนื่องจากผู้กระทำผิดบางคนนั้นจะอบรมดัดเตือนอย่างเดี๋ยวนั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องผ่านกระบวนการฝึกอบรม

และใช้เวลาพอสมควร จึงจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ การส่งไปฝึกอบรมที่สถานพินิจ นั้นจึงมีวัตถุประสงค์แตกต่างไปจากการจำคุกและไม่ถือว่าเป็นการลงโทษทางอาญา แต่อาจเป็นวิธีการปรับปรุง แก้ไข เยาวชน ที่เข้มข้นหรือสูงกว่าวิธีการปรับปรุง แก้ไข เยาวชน ในระดับอื่น ๆ เท่านั้น นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่แล้ว ศาลก็จะยึดตามแนวที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๒ และมาตรา ๑๐๕ แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ อยู่แล้ว โดยจะไม่ลงโทษจำคุกเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิด จะให้โอกาสปรับปรุงแก้ไขโดยเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งไปฝึกอบรมแทน เว้นแต่มีบางกรณีที่ทำเป็นเท่านั้น ที่ต้องลงโทษ

๔. วัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อป้องกันสังคม มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากร โดยการแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคม ซึ่งเป็นมาตรการเสริม เช่น การนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้เสริมหลังจากที่ผู้กระทำผิดได้พ้นโทษแล้ว เช่น การกักกัน การห้ามเข้าเขตกำหนด เป็นต้น

สำหรับกระบวนทัศน์ใหม่ เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากทฤษฎีวัตถุประสงค์ในการลงโทษ เพื่อปรับปรุง แก้ไข ฟันฟู จึงควรนำมาใช้ให้สอดคล้องกับหลักการและเหตุผลของทฤษฎีดังกล่าว โดยควรต้องคำนึงถึงประเภทของคดีด้วย มิฉะนั้นแล้วจะทำให้คำพิพากษาของศาลขาดความสมบูรณ์ ไม่ได้รับประโยชน์จากวัตถุประสงค์ในการลงโทษอย่างอื่นด้วย เช่น ถ้านำกระบวนทัศน์ใหม่ไปใช้กับคดีที่มีความรุนแรงมาก ๆ การลงโทษก็จะได้สัดส่วนกับความผิด ทำให้ผู้เสียหายและสังคมไม่ได้รับความยุติธรรม อาจเกิดผลกระทบตามมา คือ ทำให้ผู้เสียหายไปแก้

แค้นกันเองก็ได้ ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาขาดความศักดิ์สิทธิ์ลงได้ ตัวอย่าง ถ้าผู้กระทำผิดเป็นเยาวชนอายุ ๑๗ ปี กระทำผิดฐานฆ่าคนตาย ศาลนำกระบวนการทัศนใหม่มาใช้โดยได้ปรับปรุง แก้ไข บำบัด พื้นฟู ผู้กระทำผิดก่อนที่จะพิพากษาปรากฏผลว่า ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ครบทุกประการ สามารถปรับปรุงแก้ไขเป็นคนดีได้ ศาลจึงจำต้องพิพากษาให้รอลงโทษไว้คำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับโทษจึงไม่ได้สัดส่วนกับความผิด ซึ่งถ้ามองในด้านผู้เสียหายแล้วจะไม่ได้รับความยุติธรรม โดยผู้เสียหายและสังคมอาจไม่ยอมรับและอาจเป็นผลให้กลับไปแค้นกันเองได้ เมื่อพิจารณาจากกรณีตัวอย่างข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่า กระบวนการทัศนใหม่นั้นมีข้อจำกัดในการนำมาใช้ มิใช่ว่าจะนำมาใช้ได้กับคดีทุกประเภท ดังนั้น กรอบแนวคิดใหม่ดังกล่าวควรจะต้องคำนึงถึงกรอบแนวคิดเก่าในเรื่องวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญามาประกอบด้วย มิฉะนั้นแล้วจะไม่เกิดผลในทางปฏิบัติได้เท่าที่ควรขอเสนอแนะ

๑) กระบวนการทัศนใหม่นั้น ควรจะนำมาใช้กับคดีบางประเภทในความผิดที่มีความรุนแรงน้อยๆ หรือเช่นผู้กระทำผิดที่มีอายุน้อย ๆ ไม่เกิน ๑๕ ปี หรือกว่า ๑๕ ปี แต่ไม่เกิน ๑๗ ปี เป็นต้น เพื่อให้การกำหนดโทษมีความสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา โดยมีการจัดประเภทของคดีให้มีความเหมาะสม ไม่ควรนำมาใช้กับคดีที่มีความรุนแรงมาก

๒) การปรับปรุง แก้ไข หรือการบำบัด ฟื้นฟูเหยี่ยวยาก่อนมีคำพิพากษานั้น ควรจะต้องมีกฎหมายรองรับให้ชัดเจนมากกว่าเนื้อหาที่มีอยู่ในมาตรา ๙๕ แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลเยาวชนและ

ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๕ เพราะมาตรา ๙๕ นั้นน่าจะมีความเหมาะสมเพียงเพื่อในกรณีที่ศาลเห็นว่าบุคลิกลักษณะพฤติกรรมของผู้กระทำผิด หรือสาเหตุของการกระทำผิดยังไม่ชัดเจนพอที่จะกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำผิดได้ ให้ศาลมีอำนาจสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ซึ่งศาลอาจส่งตัวผู้กระทำผิดไปยังสถานพินิจ เพื่อให้สถานพินิจรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดมาเพิ่มเติมก็ได้

๓) การให้ผู้พิพากษาสมทบสืบบทบาทในการบำบัด ฟื้นฟู หรือปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดนั้น ควรจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจหน้าที่ไว้ด้วย มิฉะนั้น อาจทำให้ขาดเอกภาพและขาดความเสมอภาคได้ เพราะบางศาลอาจจะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติก็ได้

๔) ควรจะต้องมีการศึกษาวิจัยหารูปแบบที่เหมาะสมและมีศาลต้นแบบหรือนำร่อง เพื่อทดลองหรือทดสอบแนวคิดดังกล่าว รวมทั้งประเมินผลให้ชัดเจนจริงๆ เสียก่อนที่จะนำไปเป็นแนวนโยบายให้ศาลเยาวชนทั่วประเทศปฏิบัติต่อไป

สรุป ผู้เขียนเห็นว่า แนวคิดในกระบวนการทัศนใหม่นั้น ถ้าคิดและวางแผน รวมทั้งปฏิบัติให้ถูกต้องและสอดคล้องกันแล้วก็จะประโยชน์ แต่ถ้ามองและปฏิบัติไม่ถูกต้องก็จะทำให้หลงทางและเสียเวลาไม่เกิดประโยชน์ รวมทั้งอาจเสียงบประมาณในการดำเนินงานต่างๆ ไปในทางที่ไม่สมควรด้วย

